

POSTANOWIENIE

Dnia 18 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania E. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.

o rentę socjalną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. adw. Ł. B. przyznaje od Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w O. 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, przy czym kwotę tę należy podwyższyc o obowiązującą stawkę podatku VAT.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 30 sierpnia 2018 r. oddalił apelację skarżącej E. O. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 5 kwietnia 2018 r., który oddalił jej odwołanie od decyzji pozwanego z 10 lutego 2017 r., odmawiającej jej prawa do dalszej renty socjalnej wobec poprawy stanu zdrowia i braku całkowitej niezdolności do pracy.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne, „sprowadzające się do problemu, czy w przypadku

złożenia przez stronę zarzutów do opinii biegłego, w sprawie wymagającej wiadomości specjalnych, Sąd może samodzielnie pominąć te zarzuty, nie zwracając się do biegłego o odniesienie się do nich i czy dopuszczalne i chronione zasadą swobody oceny dowodów ustanowioną przepisem art. 233 k.p.c. jest poczynienie przez Sąd ustaleń faktycznych w zakresie objętym opinią i zarzutami samodzielnie” (?).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Sformułowana kwestia nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa. Nie jest też nowa na tle wielu spraw dotyczących ustalenia niezdolności do pracy w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy albo o rentę socjalną. Wniosek przedstawia też określną odpowiedź na postawione pytanie. Zagadnienie prawne nie może być zatem redukowane do wyrażania akceptacji dla określonego stanowiska strony. Potwierdza to, że nie przedstawia problemu prawnego o randze istotnego zagadnienia prawnego.

Oczywiście, gdy w sprawie wymagane są wiadomości specjalne, to sąd zwraca się do biegłych. Nie oznacza to, że biegli zastępują sąd. Niezdolność do pracy to stan faktyczny i ocena prawna. Opinia biegłego składa się na materiał sprawy i dotyczy faktów. O niezdolności do pracy orzeka sąd. Znaczenie ma prawne a nie potoczne rozumienie niezdolności do pracy. Nie każdy bowiem gorszy stan zdrowia jest równoznaczny z niezdolnością do pracy w prawnym rozumieniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Utrata w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji nie jest równoznaczna z całkowitą niezdolnością do pracy jako przesłanką prawa do renty socjalnej (art. 4 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej i art. 12 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS).

Kwestia stosowania prawa procesowego w podobnych sprawach nie jest zatem nowa. W przypadku potrzeby uzyskania wiadomości specjalnych sprawa z reguły nie może być wyjaśniona bez opinii biegłych, co nie znaczy, że zastępują orzeczenie Sądu.

Z bardzo wielu orzeczeń można przykładowo wskazać na następujące orzeczenia Sądu Najwyższego.

Sens art. 278 § 1 k.p.c. wyraża się w nakazie zasięgnięcia opinii biegłego (lub kilku biegłych) przez sąd wówczas, gdy dla rozstrzygnięcia sporu jest niezbędna wiedza "specjalna" czyli dostępna specjalistom w danej dziedzinie. Jednocześnie wykładnia tego przepisu akcentuje zakaz samodzielnego rozstrzygania przez sąd kwestii objętych "wiadomościami specjalnymi". Do takich kwestii należy niewątpliwie ocena z powodów zdrowotnych zachowania w całości lub części zdolności do pracy (wyrok z 7 kwietnia 2009 r., I UK 302/08).

Uwzględnienie wniosku strony o zażądanie od biegłego ustnego wyjaśnienia opinii sporządzonej na piśmie lub wydania dodatkowej opinii pozostawione jest uznaniu sądu i powinno wynikać z indywidualnych okoliczności danej sprawy (wyrok z 4 listopada 2010 r., III UK 25/10).

Sąd może nie żądać ustnego wyjaśnienia budzącej wątpliwości opinii biegłego złożonej na piśmie, jeżeli wątpliwości te usuwa dodatkowa opinia innych biegłych (wyrok z 7 stycznia 2011 r., I UK 252/10).

Oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego nie stanowi o pozbawieniu strony możliwości obrony jej praw. Przepisy art. 286 k.p.c. i art. 290 k.p.c. nie nakładają na sąd obowiązku dopuszczenia dowodu z opinii innego biegłego w każdym wypadku, gdy opinia jest niekorzystna dla strony składającej wniosek o dopuszczenie dowodu z innego biegłego (postanowienie z 13 listopada 2012 r., III UK 45/12).

Choć ocena niezdolności do pracy w zakresie dotyczącym naruszenia sprawności organizmu i wynikających stąd ograniczeń możliwości wykonywania zatrudnienia wymaga z reguły wiadomości specjalnych, to jednak ostateczna ocena, czy ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy musi uwzględnić także i inne elementy i ma charakter prawny, stanowiąc subsumcję stanu faktycznego do

norm prawnych, wobec czego może jej dokonać wyłącznie sąd a nie biegły (wyrok z 2 grudnia 2014 r., I UK 159/14).

Są też granice ustaleń z pomocą biegłych, jako że Sąd może uznać okoliczności sporne za dostatecznie wyjaśnione do rozstrzygnięcia (art. 217 § 3 k.p.c.). Trzeba bowiem dostrzec, że postępowanie rozpoczyna się przed organem rentowym i już na tym etapie orzekają lekarz orzecznik i komisja lekarska. Ponadto nie każde zastrzeżenia do opinii biegłego sądowego prowadzą automatycznie do sporządzenia kolejnej opinii. Może być tak wtedy, gdy strona zarzuca wadliwości metodyczne i merytoryczne. W tej sprawie biegła sporządziła opinię podstawową i uzupełniającą. Wykracza to jednak ponad potrzebę argumentacji, gdyż dotyczy stosowania prawa w indywidualnej sprawie, a to jest potencjalna domena podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której skarżąca nie odwołuje się. Na etapie przedsądu nie ocenia się też podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), albowiem nie mają charakteru uniwersalnego (tak jak istotne zagadnienie prawne – art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) lecz bezpośrednio dotyczą indywidualnej sprawy i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 4 ust. 1 i 3, § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.